

Koostöö UA õpilaste koolikohustuse täitmise tagamisel

Piret Sapp
kohalike omavalitsuste
koostöö ja koolivõrgu
nõunik

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

Lapse õigus haridusele

- „Põhiseaduse § 37 lõike 1 kohaselt **on igaühel õigus haridusele**. Kooliealistele lastele on õppimine seadusega määratud ulatuses ka kohustuslik. Seda, et igal Eestis viibival koolikohustuslikus eas lapsel on õigus haridusele, on rõhutanud ka õiguskantsler (vt [õiguskantsleri 15.10.2021 seisukoht „Seadusliku aluseta riigis viibiva lapse õigus haridusele“](#)).“
- **Eestis kehtib kõikidel põhikooliealistel lastel (vanuses 7-17) koolikohustus** (PGS § 9 lõige 2). See laieneb ka riigis ajutiselt elavatele lastele sh ka Ukrainast saabunud sõjapõgenikele. Ka ebaseaduslikult riigis viibiv laps peab saama haridust. Lapsed on koolikohuslased, sõltumata sellest, kas nende riigis viibimisel on seaduslik alus või mitte. Kui on koolikohustus, siis tuleb selle täitmine võimaldada.

Riigi, omavalitsuste ja haridusasutuste ühine väljakutse ja eesmärk

- **Taust:** Eestis on 22.08.2022 EHIS andmetel ca **8000** Ukraina last vanuses 7-17 . Neist ligi **53%** ei ole veel jõudnud Eesti haridussüsteemi. Neist **2585** lapsel on elukoha kanne rahvastikuregistris olemas ning **1700** lapsel seal elukoha kanne puudub.
- **Väljakutse:** Sõltumata elukohakandest on lapsel õigus saada õppekoht. Kõik lapsed peavad saama võrdselt koheldud ja õiguse õppekohale.
- **Eesmärk:** kõigile ukraina sõjapõgenikest lastele vanuses 7-17, kellel ei ole põhihariduse tunnistust, tuleb tagada 1. septembrist 2022 elukohajärgne koolikoht, kus õpitakse Eestis tunnustatud õppekavade järgi.

Põhihariduse õppekoha tagamine on omavalitsuse vastutus

- Koolikohustuse täitmise ja põhikooli riiklikule õppekavale vastava põhihariduse omandamise võimaluse valla või linna haldusterritooriumil elavatele koolikohustuslikele lastele **tagab vald või linn, vajaduse korral kaasates erakooli pidajat või riiki** (PGS § 7 lõige 2).
- Kohalik omavalitsus, kelle territooriumil laps viibib, **on kohustatud võimaldama koolikoha ka siis, kui lapsel puudub elukoharegistreering**. Seda ka juhtudel kui laps saabub Eesti riiki ja kohalikku omavalitsusse õppeaasta keskel.
- Kui Ukraina sõjapõgenikust laps elab omavalitsuse territooriumil sh riigi ajutises majutuses, siis on **omavalitsus kohustatud lapse ja tema vanema(te) elukoha registreerima**. Omavalitsusele suunatud info elukoha registreerimise kohta on kättesaadav <https://kriis.ee/kov#elukoht>.
- **Kui kohaliku omavalitsuseni jõuab info, et ukraina sõjapõgenikust laps, kes asub omavalitsuse territooriumil, koolikohustust ei täida, siis on lastekaitse ülesandeid täitva töötaja kohustus sekkuda. Vajalik on kokku leppida selged koostöö põhimõtted** kohaliku omavalitsuse haridusvaldkonna, lastekaitse, noortevaldkonna ja tugiteenuste eest vastutavate töötajate vahel.

Põhihariduse õppekoha tagamine on omavalitsuse vastutus

- **Vanema ja lapse õigused õppekoha saamisel on rahvastikuregistri kande tegemisel paremini kaitstavad, kui ilma selleta.** Rahvastikuregistri kande tagab lapsele ja perele elukohaga seotud avalike teenuste kättesaadavuse. Kui rahvastikuregistris on elukohakande tehtud, siis on omavalitsusel kohustus lapsele määrata elukohajärgne kool. Elukohajärgne kool peab tagama lapsele õppekoha.
- Õppekoha tagamisel, õppe korraldamisel, sh vajadusel uute õppekohtade loomisel, tuleb lähtuda PGS § 26 sätestatust jälgides, et **tervisekaitse- ja ohutusnõuded** on täidetud.
- **Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 27 lõiget 1 aluseks võttes on igal Eestis asuval isikul võimalik taotleda enda või lapse kooli vastuvõtmist.** Tegemist on taotlusega haldusmenetluse alustamiseks. Isiku vastuvõtmise otsustab kool. Kooli pidaja tasandilt ei saa sekkuda sellesse haldusmenetlusse nii, et lapsevanematelt taotlusi vastu ei võeta või haldusmenetlust läbi ei viida.
- **Haldusmenetlus tuleb koolil läbi viia ka juhul, kui koolis (kuhu isik soovib õppima asuda) pole vabu õppekohti.** Sellisel juhul vormistab koolijuht keelduva otsuse koos põhjendusega.

Sotsiaalkindlustusameti (SKA) vastutus

- Et omavalitsused saavad riigi majutusasutustes olevatele lastele õppekohti planeerida, **edastab SKA riigi majutusel viibivate sõjapõgenike andmed omavalitsusele, kus majutusasutus asub.** Andmete edastus toimub **esialgu kord kuus** RRS § 85, edaspidi kaalutakse, kas see meede on kõige otstarbekam vajaliku eesmärgi täitmiseks. Majutusasutuses on SKA töötajad, kes informeerivad põgenikke nii elukoha registreerimise vajadusest kui ka koolikoha taotlemisest KOVides. KOV selgitab välja lapse abivajaduse. Vajadusel nõustab SKA KOVi lapse abivajaduse väljaselgitamisel.
- *SKA kontakt laste abivajaduse märkamisel: Marika Laanemäe*
marika.laanemae@sotsiaalkindlustusamet.ee; 5192 3634

Haridus- ja Teadusministeeriumi vastutus

- Ministeeriumi vastutus on Ukraina
 - **sõjapõgenikest laste sujuvaks õppekorralduseks vajaliku informatsiooni regulaarne edastamine;**
 - koolipidajate ja haridusasutuste ning vajadusel ka Ukraina sõjapõgenikest lapsevanemate **nõustamine;**
 - õppekorraldusega **seotud õigusaktide väljatöötamine;**
 - **õppekohtade tagamine üld-, kesk- ja kutsehariduses** (koostöös KOVidega).
- Ministeerium teeb omavalitsustega igakülgset koostööd, võttes uuel õppeaastal erilise tähelepanu alla Ukraina sõjapõgenikest lapsed, kes ei täida koolikohustust ja kellel ei ole veel ligipääsu haridusele.
- *HTMi kontakt koolikohustuse täitmise tagamisel: info@hm.ee*
- *HTMi kontakt põgeniku pere haridusalase nõustamise teemal: Raul Ammer, tel 735 0575*

Haridus- ja Noorteameti vastutus

- Harno ülesandeks on
 - **toetada laste sisenemist haridussüsteemi ja seal toimetulekut.**
 - Õppenõustamisteenuste osakond (Rajaleidja) osutab õppenõustamisteenuseid (sh. HEV-lastel vajaduste hindamine ja lastevanemate, haridusasutuste, KOVide nõustamine) ning viib läbi koolivälise nõustamismeeskonna menetlusi.
 - Harno Koolituskeskus toetab õpetajaid, kes õpetavad eesti keelest erineva kodukeelega lapsi, pakkudes täienduskoolitusi ja seminare.
- *Lisainfo tuge vajava lapse õppekorralduse ja hindamise teemadel: www.rajaleidja.ee
Kontakt: õppenõustamisteenuste osakonna juhataja Tiina Kütt, tiina.kytt@harno.ee, 56997548*

Kohalikele omavalitsuste ja haridusasutustega koostöös

Juhendmaterjalid ja veebinarid

- Veebinarid juhendmaterjalide tutvustamiseks ja parimate praktikate jagamiseks: haridus, sotsiaal, lastekaitse ja noorsootöö võrgustik UA laste märkamisel, koolikohani jõudmisel, parimad praktikad (oktoober).

Andmevahetus ja õppekohtade seire

- KOVidele regulaarsed andmed 1 x nädalas (september), elukoharegistreering vs. EHISes koolikohani jõudnud.
- Veebinar (september): EHISe tugi, HTM, SIM, et kasvaks KOVide ja koolide võimekus andmeid ise UA laste kohta välja võtta.
- SKAlt regulaarsed andmed KOVidele, kes riigi ajutises/pikaajalises majutuses

Vabade õppekohtade ülevaade

- EHISe arendus kõikide õppurite vaates 2023+
- Haridussilmas UA lastele eelmisel õppeaastal kogutud vabad õppekohad võtame 1.09 seisuga maha

Finantseerimine

- RE toetuse II osamakse (juuni-august)väljavõtt EHISest UA kooli ja lasteaialapsed 10.09 seisuga. III osamakse (september-detsember) väljavõtt ja makse jaanuaris 2023 .
- Tegevuskulude arveldus 2022 ei ole vajalik, RE täiendav toetus katab ka selle osa.
- Omavalitsustele infokiri 25.08 lastehoius olevate UA laste info koondamiseks (juuni-august). Andmed HTMile 10.septembriks.
- 2023.a RE toetuse aluseks 10.11 õpilaste arv. UA lastele täiendavalt uusimmigrandi toetus keeleõppeks [link](#)

<https://sakala.postimees.ee/7577476/ukraina-lapsed-on-keelelaagrist-leidnud-nii-sonu-kui-sopru>

Õpetaja Albina Gavrilova sõnul ootavad lapsed kooli juba väga.

Foto: Elmo Riig

Kõige alus on hoiak: hoolime, märkame, võtame vastutust, teeme koostööd!

Hoiame kontakti

hm.ee

@haridusministeerium

@haridusmin